

Adroddiad ar yr Archwiliad o'r Cyfrifon – Cyngor Gwynedd

Blwyddyn archwilio: 2020-21

Dyddiad cyhoeddi: Hydref 2021

Paratowyd y ddogfen hon fel rhan o waith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol.

Os ceir cais am wybodaeth y gall y ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer o ran trin ceisiadau a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. Mewn perthynas â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partïon perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu aildefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg. This document is also available in English.

Cynnwys

Rydym yn bwriadu cyhoeddi adroddiad archwilio diamod ar eich cyfrifon gyda pharagraff ar Pwyslais ar Fater yn tynnu sylw at nodyn datgelu yn eich cyfrifon. Mae rhai materion y mae angen rhoi gwybod ichi amdanynt cyn eu cymeradwyo.

Adroddiad ar yr Archwiliad o'r Cyfrifon

Cyflwyniad	4
Effaith COVID-19 ar Archwiliad Eleni	4
Barn archwilio arfaethedig	5
Materion Arwyddocaol	6
Argymhellion	7
Atodiadau	
Atodiad 1 – Llythyr Sylwadau Terfynol	8
Atodiad 2 – Adroddiad Archwilio Arfaethedig	11
Atodiad 3 – Crynodeb o Gywiriadau a Wnaed	16

Adroddiad ar yr Archwiliad o'r Cyfrifon

Cyflwyniad

- 1 Rydym yn crynhoi prif ganfyddiadau ein harchwiliad o'ch cyfrifon ar gyfer 2020-21 yn yr adroddiad hwn.
- 2 Rydym eisoes wedi trafod y materion hyn gyda'r Pennaeth Cyllid a'i dîm.
- 3 Ni all archwilwyr byth roi sicrwydd cyflawn bod cyfrifon wedi'u datgan yn gywir. Yn lle hynny, rydym yn gweithio i lefel o 'berthnasedd'. Pennir y lefel hon o berthnasedd i geisio adnabod a chywiro camddatganiadau a allai beri fel arall i'r sawl sy'n defnyddio'r cyfrifon gael ei gamarwain.
- 4 Pennwyd lefel perthnasedd o £4.699 miliwn ar gyfer archwiliad eleni
- 5 Ceir rhai meysydd o fewn y cyfrifon a all fod o fwy o bwysigrwydd i'r darlennydd ac rydym wedi pennu lefel perthnasedd is ar gyfer y rhain, fel a ganlyn:
 - Datgeliadau Partïon Cysylltiedig £100,000
 - Cydnabyddiaeth ariannol uwch swyddogion £1,000
- 6 Rydym bellach wedi cwblhau archwiliad eleni'n sylweddol.
- 7 Yn ein barn broffesiynol ni, rydym wedi cydymffurfio â'r safonau moesegol sy'n berthnasol i'n gwaith; bod yn annibynnol arnoch chi; ac, ni pheryglwyd ein gwrthrychedd mewn unrhyw ffordd. Nid oes unrhyw berthnasoedd rhyngom ni a chithau a allai danseilio ein gwrthrychedd a'n hannibyniaeth yn ein tyb ni.

Effaith COVID-19 ar archwiliad eleni

- 8 Mae pandemig COVID-19 wedi cael effaith arwyddocaol ar bob agwedd ar ein cymdeithas ac mae'n parhau i wneud hynny. Mae'n ofynnol yn ôl y gyfraith eich bod yn paratoi cyfrifon ac mae'n glod sylweddol i ymrwymiad eich tîm cyfrifon eich bod wedi llwyddo i wneud hynny eleni yn wyneb yr heriau a achosir gan y pandemig hwn. Rydym yn eithriadol o ddiolchgar i broffesiynoldeb y tîm o ran y modd y gwnaethant ein cynorthwyo ni i gwblhau ein harchwiliad dan amgylchiadau mor anodd.
- 9 Nid yw'n syndod bod y pandemig wedi effeithio ar ein harchwiliad ac rydym yn crynhoi'r prif effeithiau yn **Arddangosyn 1**. Ac eithrio lle'r ydym yn gwneud argymhellion yn benodol, darperir y manylder yn **Arddangosyn 1** er gwybodaeth yn unig i'ch helpu chi i ddeall effaith pandemig COVID-19 ar broses archwilio eleni.

Arddangosyn 1 – effaith COVID-19 ar archwiliad eleni

Amserlen	Darparodd swyddogion y cyfrifon drafft ar ein cyfer ar 28 Mai 2021 fel a gynlluniwyd. Mae hyn yn cydymffurfio â therfynau amser rheoleiddiol. Rydym yn disgwyl i'ch adroddiad archwilio gael ei lofnodi canol mis Hydref 2021.
Llofnodion electronig	O ystyried y gofynion o ran cadw pellter cymdeithasol ar hyn o bryd, bydd yn anodd llofnodi ac ardystio'r cyfrifon ar ffurf copi caled eto eleni. Byddwn yn derbyn llofnodion electronig gennych.
Dull o gynnal yr archwiliad a chael tystiolaeth archwilio	<p>Oherwydd mesurau cadw pellter cymdeithasol, mae Archwilio Cymru a'r mwyafrif o staff yr Awdurdod yn gweithio o bell ar hyn o bryd. O ganlyniad, fe fabwysiadom ni ffyrdd o weithio o bell, gan adeiladu ar ein profiad y llynedd, trwy:</p> <ul style="list-style-type: none">• cynnal cyfarfodydd Microsoft Teams wythnosol gyda swyddogion trwy gydol yr archwiliad i drafod cynnydd a materion a oedd yn dod i'r amlwg; a• defnyddio ein mynediad o bell i alluogi'r tîm archwilio i gael mynediad at gofnodion a systemau ariannol y Cyngor.

- 10 Byddwn yn parhau i adolygu'r hyn yr ydym wedi'i ddysgu ar gyfer ein proses archwilio o bandemig COVID-19, ac a oes arferion arloesol y gallem eu mabwysiadu yn y dyfodol i wella'r broses honno.

Barn archwilio arfaethedig

- 11 Rydym yn bwriadu cyhoeddi barn ddiamod ar gyfrifon eleni unwaith y byddwch wedi rhoi Llythyr Sylwadau inni yn seiliedig ar yr hyn a nodir yn **Atodiad 1**.
- 12 Rydym yn cyhoeddi barn archwilio 'amodol' lle mae gennym bryderon perthnasol ynghylch rhai agweddau ar eich cyfrifon; fel arall rydym yn cyhoeddi barn ddiamod.
- 13 Nodir ein hadroddiad archwilio arfaethedig yn **Atodiad 2**. Mae'r adroddiad archwilio yn cynnwys Pwyslais ar Fater sy'n tynnu sylw at effaith pandemig COVID-19 ar brisio tir ac adeiladau'r Cyngor. O ganlyniad i COVID-19, ac yn unol â chanllawiau penodol a gyhoeddwyd gan eu sefydliad proffesiynol, datganodd Prisiwr y Cyngor 'ansicrwydd prisio materol' yn eu hadroddiad prisio ar gyfer asedau ar 31 Mawrth 2020. Ar 31 Mawrth 2021, mae'r cymal ansicrwydd hwn yn parhau i fod yn bodoli ar gyfer asedau eiddo yn y cyfrifon, fel y disgrifir yn Nodyn 6.

Nid yw fy marn yn cael ei haddasu mewn perthynas â'r materion hyn.

- 14 Mae'r Llythyr Sylwadau'n cynnwys rhai cadarnhaid y mae'n ofynnol inni eu cael gennych chi dan safonau archwilio ynghyd â chadarnhad o wybodaeth benodol arall yr ydych chi wedi'i darparu ar ein cyfer yn ystod ein harchwiliad.

Materion Arwyddocaol sy'n codi o'r Archwiliad

Camddatganiadau nas cywirwyd

- 15 Rydym yn nodi isod un camddatganiad a ganfuwyd gennym yn y cyfrifon, sydd wedi cael ei drafod gyda'r rheolwyr ond sy'n dal heb ei gywiro. Gofynnwn ei fod yn cael ei gywiro. Os byddwch yn penderfynu peidio â chywiro'r camddatganiad yma, gofynnwn ichi ddarparu'r rheswm dros beidio â'i gywiro ar ein cyfer yn ysgrifenedig.
- Nododd ein harchwiliad, er bod gan y Cyngor gronfa yswiriant wedi'i chlustnodi i fodloni hawliadau cyfreithiol posibl, nid yw'n bodloni gofynion Côt CIPFA o ran cydnabod darpariaeth pan asesir bod gan hawliad rwymedigaeth bresennol ac mae'n debygol y bydd yr hawliad yn arwain at setliad yn cael ei wneud. Mae'r Rheolwr Cydlynu Risg ac yswiriant wedi asesu'r holl hawliadau ac wedi nodi ei bod yn debygol y bydd £575,000 o'r hawliadau hynny'n arwain at setliad ac felly byddai'n ei gwneud yn ofynnol i ddarpariaeth gael ei chodi i gydymffurfio â Chod CIPFA. Byddem yn disgwyl y byddai hyn yn arwain at ostyngiad cyfatebol yn y Gronfa Yswiriant.

Camddatganiadau a gywirwyd

- 16 Roedd camddatganiadau yn y cyfrifon yn wreiddiol sydd bellach wedi cael eu cywiro gan y rheolwyr. Fodd bynnag, rydym ni'n credu y dylid dwyn y rhain i'ch sylw a chânt eu nodi gydag esboniadau yn **Atodiad 3**.

Materion Arwyddocaol eraill sy'n codi o'r Archwiliad

- 17 Yn ystod yr archwiliad, rydym yn ystyried nifer o faterion sy'n ymwneud â'r cyfrifon ac yn rhoi gwybod ichi am unrhyw faterion arwyddocaol sy'n codi. Roedd un mater yn codi yn y meysydd hyn y flwyddyn hon.
- Yn ystod ein harchwiliad, nodwyd bod gan y Cyngor faterion systemig yn y ffordd y diweddarwyd y Gofrestr Asedau ar gyfer canlyniadau ymarfer prisio pum mlynedd yr ysgolion, a phrisiau eraill a gynhaliwyd ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021. Ni ystyriwyd effaith cydrannu asedau yn llawn gan arwain at gamddosbarthu ychwanegiadau, ailbrisio ac amhariadau a godir ar Wasanaethau a'r Gronfa Ailbrisio. Er bod effaith net yr addasiadau o £2.9 miliwn yn is na'r lefel materoldeb, roedd y diwygiadau sydd eu hangen i adlewyrchu canlyniadau'r ymarfer prisio ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn gywir yn £20.7m ar gyfer Cost Gwasanaethau, ac

effaith o £23.6 miliwn ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall. Yr effaith ar y fantolen oedd gostyngiad o £2.9 miliwn yng ngwerth Eiddo, Offer a Chyfarpar (Nodyn 15). Dangosir rhagor o fanylion am y cywiriadau a wnaed yn **Arddangosyn 2**.

Argymhellion

- 18 Rydym yn bwriadu cynnal ymarfer dysgu ar ôl yr archwiliad gyda staff allweddol i drafod sut i wella'r broses o gynhyrchu a phrosesu cyfrifon ymhellach ar gyfer y blynyddoedd i ddod.

Atodiad 1

Llythyr Sylwadau Terfynol

Pennawd llythyr Cyngor Gwynedd

Archwilydd Cyffredinol Cymru

Swyddfa Archwilio Cymru

24 Heol y Gadeirlan

Caerdydd

CF11 9LJ

[Dyddiad]

Sylwadau ynghylch datganiadau ariannol 2020-21

Darperir y llythyr hwn mewn cysylltiad â'ch archwiliad o ddatganiadau ariannol (gan gynnwys y rhan o'r Adroddiad ar Gydnabyddiaeth Ariannol sy'n cael ei harchwilio) Cyngor Gwynedd ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021 at ddiben mynegi barn ynghlŷn â'u gwirionedd a thegwch a'u paratoi'n briodol.

Yr ydym ni yn cadarnhau hyd eithaf ein gwybodaeth a'n cred, ar ôl gwneud yr ymholiadau a oedd yn ddigonol yn ein tyb ni, y gallwn gyflwyno'r sylwadau canlynol i chi.

Sylwadau'r rheolwyr

Cyfrifoldebau

Yr ydym ni wedi cyflawni ein cyfrifoldebau am:

- Baratoi'r datganiadau ariannol yn unol â gofynion deddfwriaethol a'r Cod Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020-21; yn arbennig mae'r datganiadau ariannol yn rhoi darlun gwir a theg yn unol â'r rhain.
- Dylunio, gweithredu, cynnal ac adolygu rheolaeth fewnol i atal a chanfod twyll a gwallau.

Gwybodaeth a ddarparwyd

Rydym wedi darparu'r canlynol ar eich cyfer:

- Mynediad llawn at:
 - yr holl wybodaeth yr ydym yn ymwybodol ohoni sy'n berthnasol i baratoi'r datganiadau ariannol megis llyfrau cyfrifon a dogfennaeth ategol, cofnodion cyfarfodydd a materion eraill;

- gwybodaeth ychwanegol yr ydych chi wedi gofyn amdani gennym ni at ddiben yr archwiliad; a
- mynediad digyfngiad at aelodau o staff y penderfynoch chi fod angen cael tystiolaeth archwilio ganddynt.
- Canlyniadau ein hasesiad ni o'r risg y gallai'r datganiadau ariannol fod wedi'u camddatgan yn berthnasol o ganlyniad i dwyll.
- Ein gwybodaeth ni am dwyll gwirioneddol neu dwyll tybiedig yr ydym ni'n ymwybodol ohono ac sy'n effeithio ar Gyngor Gwynedd ac sy'n cynnwys:
 - rheolwyr;
 - cyflogedigion sydd â rolau arwyddocaol mewn rheolaeth fewnol; neu
 - eraill lle gallai'r twyll gael effaith berthnasol ar y datganiadau ariannol.
- Ein gwybodaeth ni am unrhyw honiadau o dwyll gwirioneddol, neu dwyll tybiedig, sy'n effeithio ar y datganiadau ariannol a gyflëwyd gan gyflogeion, cyn-gyflogeion, rheoleiddwyr neu eraill.
- Ein gwybodaeth ni am bob achos hysbys o ddiffyg cydymffurfio gwirioneddol neu ddiffyg cydymffurfio tybiedig â deddfau a rheoliadau y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol.
- Gwybodaeth am bwy yw'r holl bartïon cysylltiedig a'r holl berthnasoedd â phartïon cysylltiedig a thrafodion yr ydym yn ymwybodol ohonynt.

Sylwadau am y datganiadau ariannol

Mae'r holl drafodion, asedau a rhwymedigaethau wedi cael eu cofnodi yn y cofnodion cyfrifyddu ac fe'u hadlewyrchir yn y datganiadau ariannol.

Mae'r dulliau, y data a'r tybiaethau arwyddocaol a ddefnyddir wrth wneud amcangyfrifon cyfrifyddu, a'u datgeliadau cysylltiedig yn briodol i sicrhau cydnabyddiaeth, mesur neu ddatgeliad sy'n rhesymol yng nghyd-destun y fframwaith adrodd ariannol perthnasol.

Rhoddwyd cyfrif priodol am berthnasoedd a thrafodion partïon cysylltiedig ac maent wedi cael eu datgelu'n briodol.

Lle cafwyd digwyddiadau ar ôl y dyddiad adrodd yr oedd yn ofynnol gwneud addasiad ar eu cyfer neu eu datgelu, mae'r holl addasiadau a datgeliadau hyn wedi cael eu gwneud.

Mae pob ymglyfreithiad a hawliad gwirioneddol neu bosibl hysbys y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol wedi cael eu datgelu wrth yr archwilydd a rhoddwyd cyfrif amdanynt ac maent wedi cael eu datgelu yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol perthnasol.

Nid oes unrhyw gamddatganiadau perthnasol, gan gynnwys hepgoriadau, yn y datganiadau ariannol. Mae effeithiau camddatganiadau nas cywirwyd a ganfuwyd yn ystod yr archwiliad yn amherthnasol, yn unol ac ar y cyd, i'r datganiadau ariannol o'u cymryd yn eu cyfanrwydd. Ceir crynodeb o'r camddatganiad heb ei gywiro isod:

- Er bod gan y Cyngor gronfa yswiriant wedi'i chlustnodi i fodloni hawliadau cyfreithiol posibl, nid yw'n bodloni gofynion Côd CIPFA o ran cydnabod darpariaeth

pan asesir bod gan hawliad rwymedigaeth bresennol ac mae'n debygol y bydd yr hawliad yn arwain at setliad yn cael ei wneud. Mae'r Rheolwr Cydlynu Risg ac Yswiriant wedi asesu'r holl hawliadau ac wedi nodi ei bod yn debygol y bydd £575,000 o'r hawliadau hynny'n arwain at setliad ac felly byddai'n ei gwneud yn ofynnol i ddarpariaeth gael ei chodi i gydymffurfio â Chod CIPFA. Byddem yn disgwyl y byddai hyn yn arwain at ostyngiad cyfatebol yn y Gronfa Yswiriant.

Mae'r Cyngor wedi neilltuo cyllid digonol ond mewn cronfa yswiriant yn hytrach na darpariaeth. Rydym o'r farn bod hwn yn fater technegol a bydd y driniaeth a gynhigir gan Archwiliad Cymru yn cael ei hystyried yn y blynyddoedd i ddod.

Sylwadau gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu

Rydym yn cydnabod bod y sylwadau a wnaed gan y rheolwyr, uchod, wedi cael eu trafod gyda ni.

Rydym yn cydnabod ein cyfrifoldeb am baratoi datganiadau ariannol gwir a theg yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol perthnasol. Cymeradwywyd y datganiadau ariannol gan Gyngor Gwynedd ar 14 Hydref 2021.

Yr ydym yn cadarnhau ein bod wedi cymryd pob cam y dylem fod wedi'i gymryd er mwyn ein gwneud ein hunain yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac er mwyn cadarnhau ei bod wedi cael ei chyfleu i chi. Rydym yn cadarnhau, hyd y gwyddom, nad oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad ydych chi'n ymwybodol ohoni.

Llofnodwyd gan:

Dafydd L. Edwards

Pennaeth Cyllid

Dyddiad:

Llofnodwyd gan:

Y Cyngorydd John Pughe Roberts

Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a
Llywodraethu

Dyddiad:

Atodiad 2

Adroddiad Archwilio Arfaethedig

Adroddiad archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru ar gyfer aelodau o Gyngor Gwynedd

Barn ar y datganiadau ariannol

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol Cyngor Gwynedd ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Cyngor Gwynedd yn cynnwys Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian Parod a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisiau cyfrifyddu arwyddocaol.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r safonau cyfrifyddu rhyngwladol fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan God Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020-21.

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Gwynedd ar 31 Mawrth 2021 ac o'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- wedi eu paratoi'n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a safonau cyfrifyddu rhyngwladol fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan God Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2021-21.

Sail y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (Safonau Rhyngwladol ar Archwilio (DU)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio Datganiadau Ariannol Cyrff y Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Mae disgrifiad pellach o'm cyfrifoldebau o dan y safonau hynny i'w weld yn yr adran o fy adroddiad ar gyfrifoldebau'r archwilydd wrth archwilio datganiadau ariannol. Rwyf yn annibynnol o'r Cyngor yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio a gefais yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barn.

Pwyslais ar Fater – effaith COVID-19 ar brisiadau asedau'r Cyngor

Tynnaf sylw at Nodyn 6 yn y datganiadau ariannol, sy'n disgrifio cymal ansicrwydd prisio materol yn yr adroddiadau prisio yn 2019-20 a 2020-21 ar eiddo'r Cyngor sy'n deillio o amgylchiadau a achoswyd gan bandemig COVID-19. Nid yw fy marn wedi'i haddasu mewn perthynas â'r mater hwn.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod y defnydd o sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith a gyflawnais, nid wyf wedi nodi unrhyw ansicrwydd perthnasol sy'n ymwneud â digwyddiadau nac amodau a allai, yn unigol neu ar y cyd, fwrw amheuaeth perthnasol ar allu'r cyngor i barhau i fabwysiadu sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeng mis o leiaf o'r adeg pan awdurdodir cyhoeddiad y datganiadau ariannol.

Disgrifir fy nghyfrifoldebau a chyfrifoldebau y swyddog ariannol cyfrifol mewn cysylltiad â busnes gweithredol yn adrannau perthnasol yr adroddiad hwn.

Gwybodaeth Arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth a gynhwysir yn yr adroddiad blynyddol heblaw'r datganiadau ariannol a'm hadroddiad archwilydd arnynt. Mae'r Swyddog Ariannol Cyfrifol yn gyfrifol am yr wybodaeth arall a gynhwysir yn yr adroddiad blynyddol. Nid yw fy marn ar y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall ac, oni nodir fel arall yn glir yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o sicrwydd ynghylch hynny. Fy nghyfrifoldeb i yw darllen yr wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn anghyson yn berthnasol â'r datganiadau ariannol neu'r wybodaeth a gafwyd yn ystod yr archwiliad, neu ei bod yn ymddangos fel arall ei bod wedi ei chamddatgan yn berthnasol. Os byddaf yn nodi anghysondebau perthnasol o'r fath neu gamddatganiadau perthnasol amlwg, mae'n ofynnol imi benderfynu a yw hyn yn arwain at gamddatganiad perthnasol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Os byddaf, ar sail y gwaith a gyflawnais, yn dod i'r casgliad bod yr wybodaeth arall hon wedi ei chamddatgan yn berthnasol, mae'n ofynnol imi roi gwybod am y ffaith honno.

Nid oes gennyf unrhyw beth i adrodd amdano i'r perwyl hwn.

Adroddiad ynghylch gofynion eraill

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Adroddiad Naratif wedi ei baratoi yn unol â Chod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020-21;
- Mae'r wybodaeth yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar wedi ei baratoi yn unol â'r canllawiau.

Materion y byddaf yn adrodd arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni'r wybodaeth a'r ddealltwriaeth a gafwyd o'r cyngor a'i amgylchedd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi camddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu Blyneddol.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad ichi arnynt, os, yn fy marn i:

- nad oes cofnodion cyfrifyddu digonol wedi eu cadw, neu ni dderbyniwyd ffurflenni cyfrifyddu digonol ar gyfer fy archwiliad oddi wrth y canghennau nad yw fy nhîm wedi ymweld â nhw;
- nad yw'r datganiadau ariannol yn cytuno â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu; neu
- nad wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth a'r esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol mewn cysylltiad â'r datganiadau ariannol

Fel yr esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am baratoi'r datganiad o gyfrifon sy'n rhoi darlun gwir a theg, ac am ba bynnag reolaeth fewnol sy'n angenrheidiol ym marn y swyddog ariannol cyfrifol i allu paratoi datganiadau o gyfrifon sy'n rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall.

Wrth baratoi'r datganiad o gyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am asesu gallu'r cyngor i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n briodol, faterion sy'n ymwneud â'r busnes gweithredol a defnyddio sail gyfrifyddu busnes gweithredol oni thybir bod hynny'n amhriodol.

Cyfrifoldebau'r Archwilydd o ran archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny oherwydd twyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn i. Sicrwydd rhesymol yw lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â Safonau Archwilio Rhyngwladol (DU) yn canfod camddatganiad perthnasol bob amser pan fydd yn bodoli. Gall camddatganiadau godi trwy dwyll neu wall a chânt eu hystyried yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, gellid disgwyl yn rhesymol iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll, yw achosion o beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau. Rwy'n cynllunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau a amlinellir uchod, i

ganfod camddatganiadau perthnasol mewn cysylltiad ag afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau'n cynnwys y canlynol:

- Holi'r rheolwyr a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennau ategol sy'n ymwneud â pholisïau a gweithdrefnau Cyngor Gwynedd mewn cysylltiad â:
 - nodi, gwerthuso a chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau ac a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o beidio â chydymffurfio;
 - canfod ac ymateb i risgiau o dwyll ac a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, tybiedig neu honedig;
 - y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau.
- Ystyried, gan weithredu fel tîm archwilio, sut a ble y gallai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion twyll posibl. Yn rhan o'r drafodaeth hon, nodais y posibilrwydd o dwyll yn y meysydd canlynol: cydnabod refeniw, postio siwrnalau anarferol, adolygu amcangyfrifon cyfrifyddu ar gyfer rhagfarn a gwerthuso'r rhesymeg dros unrhyw drafodion arwyddocaol y tu allan i gwrs busnes arferol.
- Cael dealltwriaeth o fframwaith awdurdod Cyngor Gwynedd yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoliadol eraill y mae Cyngor Gwynedd yn gweithredu ynddynt, gan ganolbwyntio ar y cyfreithiau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau Cyngor Gwynedd.

Yn ogystal â'r uchod, roedd fy ngweithdrefnau ar gyfer ymateb i risgiau a nodwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu datgeliadau y datganiad ariannol a phrofi dogfennau ategol er mwyn asesu cydymffurfiaeth â'r cyfreithiau a'r rheoliadau perthnasol a drafodir uchod;
- holi'r rheolwyr, y Pwyllgor Archwilio Llywodraethu a chynghorwyr cyfreithiol ynghylch cyfreithiad a honiadau gwirioneddol a phosibl;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu a'r Cyngor;
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll trwy wrth-wneud rheolaethau gan reolwyr, profi priodoldeb cofnodion mewn cyfnodolion ac addasiadau eraill; asesu a yw'r barnau wrth wneud amcangyfrifon cyfrifyddu yn arwydd o duedd bosibl; a gwerthuso rhesymeg busnes unrhyw drafodion arwyddocaol sy'n anarferol neu y tu allan i fusnes arferol.

Rwyf hefyd wedi cyfleu cyfreithiau a rheoliadau perthnasol a nodwyd a risgiau o dwyll posibl i bob tîm archwilio, gan barhau i fod yn effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau trwy gydol yr archwiliad.

Mae'r anhawster cynhenid i ganfod afreoleidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau Cyngor Gwynedd, a natur, amseru a graddau'r gweithdrefnau archwilio a gyflawnir yn effeithio ar y graddau y gall fy ngweithdrefnau ganfod afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd o ran archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn n rhan o fy adroddiad archwilydd.

Tystysgrif cwblhau archwiliad

Tystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Gwynedd unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Adrian Crompton
Archwilydd Cyffredinol Cymru
Dyddiad - i'w gadarnhau

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Atodiad 3

Crynodeb o'r Cywiriadau a Wnaed

Yn ystod ein harchwiliad fe ganfuom y camddatganiadau canlynol sydd wedi cael eu cywiro gan reolwyr, ond y dylid eu dwyn i'ch sylw yn ein tyb ni oherwydd eu perthnasedd i'ch cyfrifoldebau chi dros y broses adrodd ariannol.

Arddangosyn 2: crynodeb o'r cywiriadau a wnaed

Gwerth y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm dros gywiro
Datgeliad naratif yn unig, hunangynhwysol i Nodyn 11.	Nodyn 11 - Gwariant Gweithredol Arall Diwygio datgeliad yn ymwneud â'r taliad i Gomisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru o £15,088,000 miliwn o 'Lefi' i 'Praesept'.	I adlewyrchu natur y taliad i Gomisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru yn gywir.
Gostyngiad o £2,925,000 yng ngwerth Tir ac Adeiladau.	Nodyn 15 – Eiddo, Offer a Chyfarpar Mae'r symiau ar gyfer Ailbriso ac Amhariadau a godir ar Wasanaethau wedi gostwng £20,696,000. Mae'r symiau ar gyfer Ailbriso ac Amhariadau a gredydwyd i'r Reserf Ailbriso wedi gostwng £23,621,000. Effaith net y camddatganiadau yw gostyngiad o £2,925,000 yng ngwerth Tir ac Adeiladau. Mae'r diwygiad hwn hefyd wedi effeithio ar y: <ul style="list-style-type: none">Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu,Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr,	Cywiro effaith ailbriso Tir ac Adeiladau yn y flwyddyn a sicrhau bod cyfanswm y gwerthoedd yn cytuno â chanlyniadau'r ymarfer prisio ar gyfer yr holl asedau perthnasol.

	<ul style="list-style-type: none"> • Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau (a nodiadau cysylltiedig), • Fantolen, • Datganiad Llif Arian (a nodiadau cysylltiedig), a • Nodyn 7 - Eitemau Materol o Incwm a Gwariant. 	
Cynnydd o £4,363,000 yn balans Ymrwymadau Cyfalaf.	<p>Nodyn 15 – Eiddo, Offer a Chyfarpar</p> <p>Mae swm y contract o fewn Ymrwymadau Cyfalaf wedi cynyddu £7,032,000 gyda chynnydd o £2,669,000 yn y Taliadau hyd yma gan adael balans o £4,363,000</p>	Diweddarau'r ffigyrau i gynnwys yr holl ymrwymadau cytundebol cyfalaf sylweddol ar ddiwedd y flwyddyn.
Cynnydd o £393,000 yng ngwerth teg Ymrwymadau Ariannol.	<p>Nodyn 17a - Offerynnau Ariannol</p> <p>Mae gwerth teg Prydlesau Cyllidol wedi cynyddu £355,000.</p>	Er mwyn sicrhau bod gwerth teg Ymrwymadau Ariannol yn cytuno i'r ffigurau a ddarperir gan Gyngorydd Trysorlys y Cyngor.
Cynnydd o £5,959,000 mewn Arian Parod a Chyferwerth ag Arian Parod. Gyda chynnydd cyfatebol mewn Credydwy'r Tymor Byr.	<p>Nodyn 19 - Arian a Chyferwerthoedd Arian a Nodyn 21 - Credydwy'r Tymor Byr</p> <p>Gostyngwyd y Gorddrafft Banc o £5,959,000 gyda chynnydd cyfatebol mewn Taliadau Eraill o fewn Credydwy'r Tymor Byr.</p> <p>Mae'r diwygiad hwn hefyd wedi effeithio ar y Fantolen, y Datganiad Llif Arian (a nodiadau cysylltiedig) a Nodyn 17 - Offerynnau Ariannol.</p>	I gyfrifo yn gywir am balansau banc GwE y mae'r Cyngor yn ei ddal, yn unol â'r gofynion cyfrifyddu ar gyfer Cyd-Bwyllgorau.

<p>Cynnydd o £53,500,000 yn datgeliadau Gwasanaethau Asiantaeth. Hunangynhwysol i Nodyn 28.</p>	<p>Nodyn 28 – Gwasanaethau Asiantaeth Mae datgeliadau ychwanegol wedi'u cynnwys ar gyfer Grantiau Addysg gyda chyfanswm o £53,500,000 lle mae'r Cyngor yn gweithredu'n Asiant i Lywodraeth Cymru ar eu cyfer.</p>	<p>I sicrhau bod yr holl drefniadau asiantaeth wedi'u cynnwys yn y nodyn.</p>
<p>Cynnydd o £290,000 yng nghostau pensiwn athrawon. Hunangynhwysol i Nodyn 37.</p>	<p>Nodyn 37 - Cynlluniau Pensiwn a Gyfrifir Amdanynt fel Cynlluniau Cyfraniadau Diffiniedig Mae swm costau pensiwn athrawon a dalwyd yn 2020/21 wedi cynyddu £290,000. Mae ffigwr cymharol ar gyfer y flwyddyn flaenorol hefyd wedi cynyddu £210,000.</p>	<p>I sicrhau bod y ffigurau a ddatgelir yn cytuno i ffigurau a roddwyd i Bensiynau Athrawon.</p>
<p>Cynnydd o £450,000 mewn Ymrwymadau Dibynnol. Hunangynhwysol i Nodyn 39.</p>	<p>Nodyn 39 – Ymrwymadau Dibynnol Mae'r swm a ddatgelwyd fel yr uchafswm Municipal Mutual Insurance posibl wedi cynyddu £450,000.</p>	<p>Sicrhau bod yr atebolrwydd posibl yn cytuno i'r wybodaeth ddiweddaraf a ddarperir.</p>

Bu nifer o fân ddiwygiadau a diweddariadau datgelu hefyd o ganlyniad i'n gwaith.

Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: info@audit.wales

Gwefan: www.audit.wales

We welcome correspondence and
telephone calls in Welsh and English.
Rydym yn croesawu gohebiaeth a
galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.